

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

II-то обикновено Народно Събрание.

ХУШ ЗАСЪДАНИЕ, ЧЕТВЪРТЪКЪ, 24 АПРИЛИИ 1880 ГОД.

(Подъ председателството на г-на П. Р. Славейкова — Начало въ 1 часа и 20 минути.)

Председателъ: Ще се прочете списъкътъ за да видимъ да ли може да се открие засъданието.

Секр. Золотовъ: (Чете списъка.)

Председателъ: Отъ 171 депутати 21 сж касирани и 59 отсъствуватъ, присъгствуватъ 91; имами 5 или 6 души вишегласие и можемъ да съставимъ засъдание. Отъ отсъгтвующитъ депутати само тройца сж заявили извинение за неприсгтствието: единъ отъ Кюстендилъ г-нъ Стаменъ, г-нъ Колони и г-нъ А. Цановъ; другитъ не сж заявили. Сега да прочетемъ протокола на послъднъото засъдание.

Секр. Даневъ: (Чете дневника отъ 16 засъдание.)

Председателъ: Има ли нъкой да говори върху този протоколъ нъщо.

II. Станчовъ: Остава да се справя съ стенографическитъ протоколи относително това, дъто съмъ казалъ, бюджетната коммисия, която се избра, че ще направи забълъжки тамъ, дъто намъри нередовностъ въ до сегоминитъ финансови правила, и да покаже несгоднитъ за да може по-напръдъ да се поправятъ или може ли за напръдъ по сжщитъ правила да се управлява. Азъ това не съмъ казалъ, но казахъ

само, че коммисията тръба да разгледа да ли се опазихъ всичкитъ членове на всичкитъ разпоряжения или не.

Председателъ: Азъ мисля, че стенографическитъ протоколи сж по върни, за това може да се справиме съ тъхъ. Други нъкой има ли да забълъжи върху четения протоколъ? (Нъма). Другъ протоколъ нъма готовъ. Има ли нъкой отъ г-да депутатитъ да направи нъкое предложение? Азъ съмъ длъженъ да кажъ на Събранието, че законопроектитъ едва днесъ или довечера щяха да могатъ да бждатъ готови и да ни се доставятъ, за да можемъ да начнемъ да дебатирами върху тъхъ. Но за зла честь, сега не сж готови; а ония, които има по общинското управление, отъ тъхъ нъма достаточное число да се раздадхъ на всичкитъ, за това, за сега, като нъма ново предложение, и коммисията за прошенията нъма тоже нищо, то мисля да не се бавимъ по послъ, но да изберемъ сега коммисия върху законопроектитъ.

Д-ръ Браделъ: Може да сж внасятъ два вида закони; еднитъ, които се представляватъ отъ Министерството, а другитъ, които се представляватъ отъ депутати, и които тръба да бждатъ подържани отъ

$\frac{1}{4}$ часть на депутатитѣ. Тѣзи проекти, които ни сж сега на рѣка отъ кого сж представени? —

Предсѣдатель: Този е частенъ.

Д-ръ Браделъ: Може ли Събранието да говори за него, като за официаленъ актъ.

Предсѣдатель: Азъ мисля, че понеже онзи депутатъ, който иска да го предложи, отсѣтствува, то нито бюрото, нито камарата е за това крива.

Станчовъ: Азъ се съгласявамъ съ г-на д-ра Браделъ, че съгласно съ 105 членъ на Конституцията, министритѣ иматъ право да внасятъ проекти, и сжщеврѣменно трѣбва да бждатъ подържани отъ една четвъртъ на присѣтсвующитѣ, за да даватъ проекта на разглеждане, но не единъ депутатъ да може да предложи проектъ.

Предсѣдатель: Камарата не е повикана да се произнесе за това. —

II. Станчовъ: Тамъ имаме недоразумение. Мнозина се питатъ; този проектъ подържа ли го министерството, или министрътъ като министръ ли го предлага или като частно лице, подържа ли се отъ една четвъртъ на присѣтсвующитѣ депутати, за да може да се разгледа?

Предсѣдатель: Не е казано още, че се предлага да се произнесе за него Народното Събрание. Депутатътъ, който го предлага, днесъ го нѣма тука, така щото неможе да се пита да ли го подържа една четвъртъ отъ депутатитѣ.

Бурмовъ: Този законопроектъ какъ се е печатали дали на казенний счетъ или на частенъ счетъ.

Предсѣдатель: Азъ мисля на частенъ счетъ.

Бурмовъ: Ако е на частенъ счетъ, то може всѣкой единъ да печата проекти: но, ако е на счетъ на Народното Събрание, то трѣбва предварително условното число на депутатитѣ, които го подържатъ за да може да се напечата. Отъ друга страна, нѣмахъ честъ да присѣтствувамъ и въ онова заседание, когато е предлагалъ Министръ на Финанцитѣ нѣкои работи по бюджета и незная като законопроектъ ли е предложилъ това? (Гласове: не).

Предсѣдатель: Тѣ сж предварителни нѣкои свѣдѣния отъ прежебившето управление, които би и не трѣбвали, но министерството ги дало за изучаване на комисията, за да бжде тя въ знание, когато ще даде докладъ.

Станчовъ: Тия разяснения не трѣба да се даватъ на г-на Бурмова.

Бурмовъ: Позволете: първо и първо има предсѣдатель, който води дебатитѣ и оправява редътъ въ заседанията.

Предсѣдатель: Моля...

Бурмовъ: Всѣкой трѣбва да знае обязанности си; бѣлѣжки има право да прави само предсѣдательтъ; Вие не знаете, защо питамъ; може да направя...

Предсѣдатель: Именно че незнаемъ какво искате да предложите.

Бурмовъ: Само предсѣдательтъ може да каже това, и това се не отнася до предмета.

Предсѣдатель: Моля по скоро прекъснѣте препирнитѣ. —

Бурмовъ: Понеже има отношение отъ министерството на финанцитѣ, въ което проважда законопроектътъ (Гласове: Не е законопроектъ). Моля ви, желателно е да се изпълни при всѣко предложение, макаръ и да е бюджетъ, постановлението: т. е. да не може да се предложи единъ законо-проектъ безъ подписъ и заповѣдъ на Княза. Тукъ азъ чухъ, че се дава единъ законо-проектъ на бюрото; но, ако този законо-проектъ не е препроводенъ по заповѣдъ на Княза, то тогава не сж изпълнени всичкитѣ условия.

Предсѣдатель: Менѣ ми се струва, че излѣзхми отъ предмета. Когато ще представя министерството проектъ, то остава на негова грижа да направи, което е нужно, когато пакъ има предложение отъ депутатитѣ, то ние ще се съображимъ съ това, което е казано въ Конституцията.

Пр. Епископъ Климентъ: Азъ виждамъ, че нѣмами друга работа, за това, предлагамъ едно нѣщо: Отъ минжлата година оригиналтѣ на Конституцията се намира у мене. Азъ го пазихъ до сега и предлагамъ на Народното Събрание да го земе и да се распореди, кому да го предамъ.

Предсѣдатель: При този въпросъ, трѣбване първо да промислимъ за единъ архиваръ. Станаха вече 2 и 3 Собрания и има архивъ доста вече голѣмъ, който трѣбва да се пази: Бюрото не е обвизано за това. За туй трѣба да се размисли за единъ архиваръ, ако Събранието го намѣри за добръ. Има архиви още отъ Търновското събрание; сега какво мисли за това Народното Събрание?

Станчовъ: Понеже Негов. Преосв. казва, че у него са намира такъвъ документъ, то бюрото, което до сега приема всичкитѣ други работи и като пази всичкитѣ други документи, то да приеме да пази и тая Конституция, и по послѣ да направи Събранието своето распореждане. —

Д-ръ Браделъ: Въпросътъ за архива и за оригинала на Конституцията е, споредъ мене, единъ въпросъ частенъ, който влиза въ единъ пообщъ въпросъ. Народното Събрание трѣбало да има, както свой архивъ, така и своя библиотека. Защото трѣбва да има и книги за да може всѣкой депутатъ, кога се явяватъ въпроси, да изучи разнитѣ предмети, които се явяватъ. Заради това, азъ бихъ желалъ Събранието да обърне внимание на това, да имам и собственна библиотека, въ която архивътъ ще бжде една часть, въ която да има нужнитѣ съчинения по разни въпроси, които се раждатъ; така, щото въ

сжщото време архиварът ще бъде и библиотекаръ на Народното Събрание.

Даскаловъ: Прѣди да рѣни този въпросъ Народното Събрание, то трѣбва предварително да промисли за мѣстностъ, дѣ ще са пази. Ние нѣмаме до сега нито здание, нито мѣсто. За туй трѣбва по напредъ да се промисли, дѣ ще бъде това мѣсто и здание; защото дѣто сме днесъ, почти не сме на свое мѣсто.

Предсѣдателъ: Има ли нѣкой да говори?

Станчовъ: Отдалечихми се отъ предмета. Негово Преосвещенство Епископъ Климентъ заявява, че у него се намира оригинала на Конституцията, и предлага на Събранието да опредѣли, кому да се предаде. Заради туй, по поводъ на това предложение, предлагамъ на бюрото, което за сега пази всичкитѣ архиви, да приеме и това. По подиръ може да се размисли, какъ ще се направи — или архива или библиотека въ Народното Събрание.

Предсѣдателъ: Именно това имамъ да забѣлжа на почитаемий депутатъ отъ Ловечъ, че по важно е предаването на този актъ на Народното Събрание отъ колкото други нѣкои писма. Ние трѣбва да промислимъ, дѣ да го спазимъ. Тѣзи стай, които имаме сега сж много слаби и малки и това ни кара да мислимъ за мѣсто и за хора, които ще го вардятъ. Азъ бихъ казалъ, че за сега по добръ да се намира при Негово Преосвещенство, отъ колкото да се намира на друго едно мѣсто, дѣто не би било толкозъ сигурно. Мисля, че още Народното Събрание трѣбва да пристъпи да помисли върху потребнитѣ стай; а за сега да отложи този въпросъ, до дѣто се споразумѣми за мѣсто, дѣто да се пазятъ архивитѣ или до дѣто си сами направимъ нѣщо такова. (Гласове: Да се отложи). Който не иска да се отложи, да си дигне ржката. (Малцина дигатъ). Желаетъ ли Народното Събрание да изберемъ сега една комисия за законо-проекти? Наистина нѣмаме още законо-проекти; но се надѣмъ, че ще се доставятъ твърдѣ скоро. Ние трѣба да помислимъ да изберемъ лица по способни за разглеждане на законо-проектитѣ.

Икономъ Попъ Тодоръ: Пита се да ли може да се пристъпи да се избере комисията, когато още нѣма законо-проектъ, или да се помисли, кои лица трѣбва да се избержтъ. Азъ не знамъ да ли е станало разискване въ Народното Събрание, да ли ще се избере за всичкитѣ законо-проекти една комисия, или ще се избержтъ много комисии. Тукъ ще има разни законо-проекти; за това по добръ би било, щото Народното Събрание да опредѣли по-крайней мѣрѣ какви комисии или секции ще се избержтъ, и какъ ще си подѣлятъ работата. Трѣба да се гледа да стане улеснение на работата.

Предсѣдателъ: Има ли нѣкой да говори?

Колкото за раздѣлението на секции, Отецъ Икономъ може да помни, че станаха върху това разискванияе но показа се, че токова раздѣление е неумнѣстно и не удобно у насъ. Сега вече се пристъпи, и избрахъ се двѣ комисии, и може да стане нужда още за една комисия. Да ли ще се представятъ всичкитѣ законо-проекти на една комисия, или единъ законо-проектъ на една и другъ на друга, или по два законо-проекта на една, това още не е рѣшено. Азъ мисля, че трѣба да сиистявами способнитѣ човѣци за комисии. На секции още и по тѣзи причина не можемъ да се сдѣлимъ, защото нѣма мѣсто, дѣ да засѣдаваме.

Икономъ Попъ Тодоръ: Бѣше дума за това, какви комисии ще се съставятъ за да разгледатъ законо-проекта. Като нѣма никакви законо-проекти въ Народното Събрание внесени, да се зематъ за разглеждане, то азъ не знамъ, какъ можемъ да говоримъ за съставянито на комисии. Когато се представи законо-проектъ, тогавъ ще се подигне въпросъ отъ колко лица трѣба да се състави тази комисия, и кои лица сж по способни за еди-кой законо-проектъ; защото ние имаме лица специалисти по нѣкои части на управлението, и тѣзи лица трѣбва да изберемъ. Когато този въпросъ за секции е вече оставенъ като невъзможенъ, то, до когато не се представи законо-проектъ, не може нищо да се говори за комисии. —

Начовичъ: Азъ мисля, че първий законо-проектъ, който трѣба да дойде въ Народното Събрание, и който съединява основа за всички тѣ други, то е законо-проектъ за общинитѣ. Г-нъ Предсѣдателъ казва, че днесъ ще може да излѣзе отъ печатъ. Тогавъ азъ мисля, че още днесъ може да се избере комисията, на която ще се повѣри да даде рапортъ върху законо-проекта, който ще разглежда. Споредъ правилника, рапортътъ на комисията трѣба да се напечата, и нѣколко дена по напредъ, да се раздаде между представителитѣ. Ако слѣдвами отъ день на день да отлагаме, то никогажъ не ще можемъ да дойдемъ до резултатъ. Врѣмето е нѣско, затова азъ предлагамъ днесъ да се избере комисията, и до утрѣ да ѝ се даде законо-проекта за разглеждане, именно общинский законъ, и слѣдъ това да се напечата доклада; а слѣдъ нѣколко дѣне, да се представи и за разискване въ Народното Събрание.

II. Станчовъ: Азъ имамъ да кажъ това, че прѣди да се внесе какъвъ и да е законопроектъ въ камерата, не можемъ да изберемъ никаква комисия за тѣхното разглеждане. Законо-проектъ, за когото има да се избере комисия, трѣба да се раздаде въ камерата. Този законо-проектъ се раздава вѣнка; и това е твърдѣ неудобно. Азъ мисля, че трѣба да почакаме до дѣто се раздаде такъвъ единъ проектъ въ камерата. Съ тази цѣль предлагамъ утрѣ да има засѣдание. —

Председателъ: Азъ ще забѣлѣжж, че отъ вѣнка нѣма ни какви проекти.

П. Станчовъ: Азъ щѣхъ да кажж, че най напредъ трѣба тука да се раздаде законопроекта и послѣ комисия да се избира.

Председателъ: Имамъ да разясня тази работа. Най-напредъ щеше да се раздаде законо-проекта за раздѣлението на територията; но той още не е готовъ. Министерството ще може скоро да се отнесе и да преговори съ Негово Височество за този законо-проектъ, който трѣба по напредъ да се разглежда. Ние отъ всичкитѣ законо-проекти виждаме, че е готовъ да се предаде само законо-проекта за общинитѣ. Проектътъ за общинитѣ ще да се разглежда, защото както и да стане раздѣлението на територията, все пакъ ще има общини. Ние можемъ да го изучаваме вече и сега, за да не губимъ време. Така щото, остава на волята на Народното Собрание, ако иска сега да избере, комисията или да я избере щомъ се представятъ другитѣ законо-проекти отъ министерството. Азъ мисля, че нищо не ни прѣчи да пристѣпимъ да изберемъ комисията; или иска Народното Собрание да се отложи? Има ли още нѣкой, който иска да говори?

П. Станчовъ: Азъ виждамъ, че никой не ще да говори, и че Народното Собрание си вече състави едно мнѣние върху този въпросъ; но азъ пакъ настоявамъ на това, че преди да има едно извѣстно предложение, не може да се избере една комисия. Затова, трѣба да се предаде напредъ проекта, и послѣ да се избере комисия.

Преосв. Симеонъ Прѣславский: Азъ се съгласявамъ съ това, което казва г-нъ Станчовъ. Причината е тая: Представенъ е тука законо-проектъ, но както се вече забѣлѣжи, ние не знаемъ, кои сж тѣзи, които предлагатъ законо-проекта. Трѣба да се знае кой представя законо-проекта, да ли правителството, или този или онзи депутатъ, защото и комисията трѣба да знае, на кой законо-проектъ да обърне най голѣмо внимание. Сега ние като не знаемъ, предварително това нѣщо, т. е. като не знаемъ, кой законо-проектъ се предлага отъ министерството, и кой отъ този или онзи депутатъ, то се разбира, че ние нѣма да обърнемъ всичкото си внимание на законо-проекта, ние можемъ просто да го считаме като материялъ за съставяне на единъ такъвъ законъ. — Но, кога принадлежи да се разисква и да стане рапортъ върху него, трѣба комисията да знае върху кой проектъ има да направи рапортъ. За това съгласенъ съмъ, че не трѣба да се избира никаква комисия, до дѣто не се внесе законо-проекта въ Народното Собрание.

Болѣрски: Понеже този законопроектъ, за който става дума, вече се раздаде на депутатитѣ и много

отъ тѣхъ сж имали случай да се запознаятъ съ неговото съдържание, то азъ мисля, да се попита Н. Собрание, да ли приема този проектъ като внесенъ отъ представителитѣ сир. ако има $\frac{1}{4}$ гласове отъ всичкитѣ депутати да го подпишатъ, тогава да бжде приетъ, като законопроектъ внесенъ въ Собранието отъ депутатитѣ, и да се разглежда отъ комисията като такъвъ, когато тая комисия се избере.

Председателъ: Азъ виждамъ, че тука се смѣсватъ два въпроса. Има да забѣлѣжж на г. депутата отъ Балчикъ че избирането на комисията не е свързано съ този въпросъ, да ли се приема този проектъ, който се представи тука? Този проектъ, който имаме на рѣцѣ, и онзи който ще ни даде министерството, има да се отстѣпятъ на комисията и тя ще ги представи за приемване или отхвърление по нейно усмотрение. Сега не е въпросъ; за това въпросътъ е: желае ли Народно Собрание да се избере комисия сега, или по подирѣ, щомъ пристигне и втория законопроектъ? Който се съгласява сега да избира, да си дигни ржката. (Има меншество). Има ли други нѣкои предложения? (Нѣма).

Сега знаемъ че редовно засѣдание е утрѣ; защото това засѣдание бѣше само за да видимъ да ли можемъ да съставимъ вишегласие.

Стамбуловъ: Азъ искамъ да попитамъ за интерпелацията на г-на Сукнарова. Има ли вече извѣстие въ бюрото?

Председателъ: Нищо още не е съобщено, но бюрото може да пише, или азъ частно ще попитамъ за това.

Отецъ Икономъ: Менѣ се чини, като се свършихъ провѣркитѣ, появилах се много празни мѣста, дѣто трѣба да станатъ нови избори. Станаха ли распорѣждения за допълнителнитѣ избори?

Председателъ: Имамъ честъ да явя, че е вече готовъ списъка при бюрото за онѣзи мѣста дѣто трѣба да станатъ допълнителни избори. Трѣба само да се предаде на министерството; а то какъ ще постѣпни, то е негова работа. Сега, понеже утрѣ ще имаме засѣдание, ние ще молимъ, ако сж готови законопроектитѣ да ги представи министерството отъ своя страна, както му е реда, съгласно съ Конституцията. Ако ли не ще може да ги представи, то е кривъ печатарътъ, който много пѣти обѣщава, но не може да свърши. Ще да видимъ утрѣ какъ стои работата.

П. Станчовъ: Утрѣ при другитѣ работи може Собранието да постави на дневния редъ да се продължава доклада на петиционалната комисия.

Председателъ: Азъ не виждамъ всички членове тука, и докладчика г-нъ Храновъ отсъствува.

П. Станчовъ: Има 3 члена тука. Докладчикъ нѣма, но ние можемъ да изберемъ другъ.

Предсѣд: Тогазъ работата остава за утрѣ.

Самсаровъ: Азъ желая да попитамъ за онаа комисия, на която сми повѣрили да състави единъ видъ проектъ, съ който ще се начертаятъ нѣкои отстъпки на опълченцитѣ. Този проектъ напечатанъ ли е, или не, или въобще какъ стои тази работа?

Бръшляновъ: Като членъ отъ тази комисия, има да забѣлѣжж, че комисията е вече работила по този предметъ, но не е още довършенъ до край. За това, мисля, когато ще се свърши работата, она ще предложи своя докладъ, и тогазъ ще се прочете първо въ цѣлостъ, а послѣ членъ по членъ, та тъй да се освѣтли Народ. Събрание и да го удобри или не.

Стамбуловъ: Този проектъ трѣба да се напечата, за да може да се изучи преди да се гласува за него. Това е сериозна работа: какъ да се възнаградятъ хора, които сж се борили за свободата на България. За радъ туй, ако е възможно, да помолимъ комисията, щомъ свърши работата, да напечата законо-проекта и 3 дена преди разискванието, да се раздаде на представителитѣ. Тогазъ ще може да се даде едно мнѣние по-основателно върху това.

Предсѣдатель: Има ли нѣкой да говори върху този предметъ? (Нѣма). Приема ли Нар. Събрание да се печататъ тѣзи законопроекти? (Приема.) Комисията като свърши, ще предаде проекта на бюрото, а бюрото на печатъ

Симидовъ: За бюджетнава комисия се дадохъ нѣкои книги да ги прегледа и сега питамъ бюрото: има ли още нѣщо по тоя предметъ да се даде на разглеждане? Защото ние нѣмаме вече какво да ра-

ботимъ.

Предсѣдатель: Ние се радваме да видимъ въ бюджетарната комисия толкова усердие за работа, и ние ще помислимъ да и дадемъ работа.

Стамбуловъ: Понеже нѣма сега никаква работа, азъ предлагамъ да се затвори Събранието.

Предсѣдатель: Народното Събрание приема ли това предложение? (Приема). И така утрѣ, въ единъ часа ще се съберемъ. За сега Събранието се распуща.

(Конецъ 3 часа и 5 минути).

Предсѣдатель: **П. Р. Славейковъ.**

Подпредсѣдатели { **Д-ръ И. Брадель.**
Н. Сукнаровъ.

Секретари { **Ив. Даневъ**
Хр. Баларевъ
В. П. Золотовъ
К. Коевъ.

Управитель на стенографическото бюро А. Безеншекъ